

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

חג הפסח תשפ"ב

גליון: 107

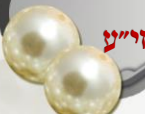
א פשרין פריילאכן
פסח

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

כל המרבה לספר חרי זה משבח

שירת ליל הפסח

כמשנת מוהרנ"ת מפרסלב זי"ע

השיר יהיה לכם בליל התקדוש החג

יצאת מצרים בכל אדם ובכל שנה, מתנה נפלאה מלמעלה הארת גלוי שכינה כפנימי צאתנו ממצרים - המאירָה גזו הלילה. זאת ההתגלות הנשגבה של ליל הסדר - בסימני הסדר מציגים בזאת צועדים בליל התקדוש החג - שהשפעותיה לכל השנה נאצלים.

קדוש: בקדושי, ושתגת חדי' כוסות, ממשיכים השנחה שלמה קלל הארבע גלויות מניעיים - ונמרדים מהם בנפש הפצה.

קדוש: יאין אומרים שירה אלא על היין ובשתינתו רוממות משגיגים ארבע כוסות - שירת פשוט כפול משלש ומרבע' שיתגלה בעתידים.

קדוש: הנצת הרצונות הפנימיים בכוס ראשון - כנגד יעולם האצילות, כמובא בפיונה ובכוס שני, שפנגד יעולם העשייה - ממשיכים אלו הרצונות בקל פגלה ועשייה.

שְׁהִינֵנו: עקרה בָּמִים טובים שמתגלה הימקראי קדשי על שזכינו שמתח המצוות מתבטאת בברכת היין של קדשי ראש הסימנים.

ירמיה: 'רחמי' מלשון פטחון - יביה אגא רחמי, בפתח גם במעט ירק שראים בו השנחה וזאת מבטאים גם ברחמיצת הפרש - בפתח שנהגה לעם ישאל - בארץ לא רזועה.

ירמיה: ב' רחיצות, רמו לבי האורות המאירים בליל גלוי השכינה רחיצת ידים ראשונה - ההיטהרות לפסח. והרחצה הב' - הכנה לקבלת התורה בטהרה.

פרפס: ירק הרמו על מוחין דקטנות - שאף שזכינו לכוס ראשון בתחילת הסימנים ברם, צדין לא זכינו לאצילת מצה, בבחינת מן - מאכל המלאכים.

פרפס: תקון חטא אדם הראשון, הנאמר בו: ואתה את עשב השדה, והזדעזעו איברי מהשמועה אף התרצה בנאמר: בועת אפיך תאכל לחם, שבזכות תורה ומצוות מתבררת האצילה.

פרפס: ירק נחות דרנה, אף היא הנקצת להתחלה, לצעד בהדרגה ולאחריו זוכים ליקרי - יחור פרפס ותכלת, המובא בפגלה.

יחי: כוללים ב' חלקים-הגדול לאפיקומן - לחם משמים, זמן עלה החחלק הקטן: לחם עני - מלשון יעני'ה - כל לא דעת - עונים בתפלה ובחוק בקל דרנה.

יחי: באצילת האדם, הפסח מהרע מקברים, ולקד תקנו חכמינו לקדש בבציעה בליל פסח, תחילת ההתקבנות, בופיעים - וצדין לא אוכלים, עד המשכת הדעת בשירה ונשכה.

מגייד: התקרבות בלילה זה, במצות סיפורי המופתים כפתוב: למען ספר שמיי. ולמען תספר באזני בך. לדורות עולמים.

מגייד: עשרת הדברות מתחלת ביציאת מצרים, אנכי... אשר הוצאתיך... פרש של התורה והתקרבות להשייית בספור נפלאותיו. פה - סחי, מאז ועד הנה.

מגייד: הגדה בקול רם נאמרת לפנות לדעת - יציאה משמאת מצרים על הפצה נאמרת - רמו שלא להחמיץ המוח במחשבות רעים.

וגם זאת לומד רבי נתן: 'מכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', שיש להרבות הודות ולשמוח עם כל החסדים הטובים, וכמו שאמרו חכמינו: בענין 'ביטול האיסור', שמרבים עליו בהיתר ומבטלים אותו. ומסיים רבי נתן, שבכך שמתגלה כאן בעולמנו, אחדות הפשוט בתוך כלל הפעולות המשתנות, זה נתגלה גם למעלה בשמים, וכפי שאומרים בהגדה: 'ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני ולא שרף', שגם מלמעלה נתגלה הקב"ה בעצמו, ומתבטלים כל ההסתרות וההעלמות, שמתגלה - שהכל זה מאת השם, רחמים וחסדים - 'אני ה, אני הוא, ולא אחר'.

נשפע טובה מידה כנגד מידה
ואפשר להסמיק לכך שיחתו של רבינו: שאם האדם אומר שיהכל טוב, והוא שמח ומרוצה, נמשך עליו גם טוב מלמעלה. ובדרך שאדם מודד מודדים לו - מדה כנגד מידה.

ובכאן בסיפורי יציאת מצרים, אנו מגלים כאן בעולמנו שהכל הימנו, שכלל הפעולות המשתנות נמשכים רק ממנו יתברך, ולכך על ידי סיפורי יציאת מצרים, שמבטאים את הטוב, ואומרים בפה מלא שטוב לנו, עיי זה אכן אנו ממשכים את נפלאותיו וחסדו, את טובו הגדול להשפיע עלינו מכך.

ויתירה מכך נוכל לומר: שדווקא עיי רבי אלעזר בן עזריה, שהוא רבי אלעזר בן הורקנוס, והיה לו קשיים בהבנת הלימוד בראשית דרכו, ועד גיל עשרים ושמונה לא ידע לקרוא ק"ש ולהתפלל. (כמובא בפרקי דרבי אליעזר פ"א). וכן רבי עקיבא שהיה עם הארץ עד גיל ארבעים שנה (פסחים מט:), והם אשר סיפרו ביציאת מצרים כל הלילה, שבכך מתגלה ביותר אחדות הפשוט - דווקא מתוך ההעלמה וההסתרה.

עלינו לבלות את ימינו על זה...
ובדברים המרוויים לנפש, לקבלת ימי הפסח עם שלל נפלאותיו וסגולותיו בכל שנה מחדש, מחזק וכותב מוהרנ"ת לבנו רבי יצחק (עלים לתרופה קל"ד): 'ויערב לך שמחת החג, ותזכה לקבל הפסח הקדוש הבא עלינו לטובה בשמחה וטוב לב. והעיקר שאיך שאתה אווז עתה, אף על פי כן יהיו בעיניך כחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה וכו'. כי אף על פי כן יהיו נעשין נפלאות חדשות לטובה עם כל אחד מישראל בהג עזרנו הזה וגם אתה בכלל בודא... ויתר מזה תבין מעצמך כי כבר דיברנו תהילה לקל הרבה מזה, אך העיקר לזכרם מחדש בכל יום, בפרט בשני הזמנים הקדושים כאלה אשר מצוה עלינו להרות לספר ביציאת מצרים בכל דור ובכל שנה ושנה... עד הנה עזרנו רחמי, עלינו לבלות ימינו על זה, להודות להלל ולשבח בכל יום ויום למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלה בדור הזה, בפרט בעת כזאת בפסח, שמצווה להרות בסיפורי נפלאות אשר עשה עמנו ה' יתברך ואשר הוא עושה עמנו בכל דור ודור'.

כשנספר סיפורי יציאת מצרים בליל הסדר, נדע לגלות את גדולות יתברך, בכלל פעולתנו, במכלול עשייתנו, בכלל מעברינו. מתוך מכלול הפעולות המשתנות המרובים של חיינו, נראה את חסדו, נסיו ונפלאותיו, כמו אז ביציאת מצרים. ועל הכל נרבה לספר בהם, נודה והתלל לפנינו בשירה חדשה, כל שנה ושנה בהתחדשות חדשה, שחיבי האדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ובכך יאיר לנו אורו הגדול המאיר בלילה זה אשר כיום אורה.

אחת המצוות המרכזיות של "ליל הסדר" אשר כיום מאיר, הוא מצוות: 'סיפור יציאת מצרים': 'ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח', אומרים אנו בהגדה. רבות נכתב על מצווה נעלה זו, וכסיפורם של התנאים הקדושים שהיו מסובים בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה של פסח.

הקב"ה עם פמלייתו באים לשמוע
בדברי הזהור הקדוש (בא מ:) מרחיב בגדולת מעלת סיפור יציאת מצרים, בכתבו: שכל המספר ביציאת מצרים, ושמוח בסיפורו, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא. ומוסיף וכותב: ביה שעתא שמספרים בסיפור זה, מקבץ הקב"ה את פמליא דליה, ואומר להם: לכו ושמעו את סיפור שבחי שמספרים בניי ושמוחים בגאולתי. ומתקבצים כולם ומתחברים עם ישראל, ושומעים סיפור השבח. ועם ישראל נותנים בסיפורים אלו כוח לאדונם, כמלך שנוסף לו כוח וגבורה עת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו, ועולה כבודו על כולם.

אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות
רבי נתן בליקוטי הלכות (פריקה וטעינה ד' מ:): מרחיב לדבר על עומק מצווה זו של סיפור יציאת מצרים, עיי דברי רבינו (ליקו"מ ב' תנינא): שיש להמשיך אחדות הפשוט של הבורא בתוך פעולות משתנות.

זאת אומרת: שבכלל הפעולות והעשיות הרבים, וכן בכל מה שעובר על האדם, כלל פעולותיו המרובים - שם דווקא, יש להמשיך את אמנותנו בבורא העולם, ולהאמין באחדות יתברך שמו. כלל הייסורים, מסביר רבי נתן (בסעיף ב): שהאדם חש שבהם נגד רצונו, והם כמשא כבד עליו, - שכל זה נמשך שמחנית 'פעולות המשתנות', שאינו משתדל לגלות ולהאיר בהם 'אחדות הפשוט', שזה המשכת השמחה של שבת לששת ימות החול. וזה בעצם מעלת סיפור יציאת מצרים, שנתגלה אחדותו יתברך, עיי סיפורי האותות והמופתים המרובים - בהיפך הטבע, שנתגלה שכלל פעולות המשתנות - הם ממנו יתברך שמו.

בסיפור יציאת מצרים, אנו מודים ומשבחים, על חסדיו הנפלאים, דווקא מתוך גלות מצרים, שהיה גלות קשה מאוד לעם ישראל. בסיפורי הגאולה, נגדל שמו הגדול, דווקא מתוך החושך והצרה, מתוך הפעולות המשתנות הרבים.

ולכך מוסיף רבי נתן, מספרת לנו ההגדה את סיפורם של: רבי אלעזר ורבי יהושע עם החכמים, שסיפרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. שיבקריאת שמע' מגלים אחדותו הבורא, שהכל נמשך ממנו, וכשארז"ל, שצריך להאריך בדי' דאחד, כדי להמליכו למעלה ולמטה, ובדי' רוחות שהם כלל הפעולות המשתנות שבכל השעה קצוות, שכולם כלולים באחדותו יתברך שה' הוא אחד. וכל זה נמשך מסיפורי יציאת מצרים' שסיפרו כל אותו הלילה, כי ראו בכל סיפור יציאת מצרים, בכלל פעולות המשתנות, את: 'הי' אחד'.

המשך שירת ליל הסדר

מגיד: מגלים את המצות באמירתה - לחם עני - שעונו עליה דברים הרבה ובצדקה בחינת 'רעמים' - נפתח השער - נאמירתה בוקעת

מה נשתנה: צמצום האור והחכמה, וזיהרות מרביי אור, רמז בקשית הבנים הצמצום, הוא ב'צו החכם' שבדברי האמונה - שהתורה: "עדות וחקים".

וכל המרבה לספר: הצדיקים ב'סיפורי מעשיות' מגלים ע' פנים של תורה בסיפורי גאולת מצרים הקודמים לקבלת התורה, מעוררים ראשית העשנה.

במזרח גדול זו גלוי שכניה: תיבות אלו אשר באמירת התורה נאמרים הדרות אלקים אהו ברבי נתן, עת אמרו בהתעוררות ובקבלה שהלחיה רבים

רחצה: רחיצה ב'תרגום' - 'בטחון' הפך מחשבת עצם נדי בפרנסה עם ישראל המשיכו בטחון גם ללא מאכל לדבר, באמונתם שיהיה להם צידה.

מוציא: ברכתו שוב, שפורטים מקום יציאת הלחם - שאינה בשאר ברכות גלוי לקבלה זה - שמלאו כל הארץ כבודו, מהעליונים עד המדרגות נמוכות.

מצה: שלא הספיק בצקם להחמץ... אור קמין וסתיים של ברכה מלמעלה טרם הצטייר בזה העולם במעשה בני אדם, שאינם תמיד לברכה

מצה: בין תיבת חמץ למצה, שבאות ח' שאינה בה' - נקדה קטנה לעינים חיזוק לשמח במעשינו הטובים, גם נקדות טובות הנראים כקטנים.

מצה: מוחין דגולות-אחדות הפשוט מהבורא - מפעלות המשפחות בבריאה בפסח זמן התקבולות - אוכלים רק מצה, להמשיך זאת האמונה לכל השנה.

מצה זו שאנו אוכלים: עת אמר רבנו תיבות אלו לפני התלמידים החזיק במצות, ואמר: כשאוחזים מצות אוחזים כבזכור אלויות בידים.

מרוז: 'בזית מרוז סגלה לפרנסה' ובאכילתו ממתקים מרירות גניעתה הפעם מביא עצבו וחסרון פרנסה, באכילת המרוז הפעם לרחקנות נחליפה.

מרוז: זכר לג' ומרוז את תיבתם, שלאחר מכן באה הגאולה ממרוזים מצה ומרורים יחד נאכלים, לזכר בעת צרה-הפדות שלאחריה באה בחסדים.

פורד: מצות רמז להתחזקות לדרי מעלה - יחד עם המרוז - הרמז לדרי משה ולקדו מטיבילים בחרטום - דחם רחמנא - בכל דרגה.

כזו עשה הלל: מצה ומרוז-חסד וגבורה, אש ומים, מחלקת הלל נשמאי לשם שמים

הקלו אוסרים והקלו מתירים, 'בתפארת' - מצה הג' כנגד 'ישראל' מתאחדים הנגנים.

שלחן ערוך: באכילה בקדשה ובקראת זוכים שמתוך גרונו מדברת השכינה וזו הארת לילה נורא זה, לא עיי מלאך ושרף - אלא התגלות השכינה בעצמה.

שלחן ערוך: בעת האכילה מאיר 'הארת הרצון' בדבורים ששמו מקלסים ובעת האכילה בלילה מרום - זה הזמן לזכות לאלו הרצונות והנענועים.

צפון: בסיום הסעודה - המשכת הרצון 'תכלית הדיעה שלא נדע' - התגלות אמונת עולמים

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיו" הנגלה, ואשר מעין כל צפונים ונעלמים.

צפון: אפיסוקמן נקרא בשם צפון: 'צפון חסר', שלמות החסרונות - הנמשכים שלש המצות כנגד שלוש רוחות העולם, ובינו וסיפורי התורה, נשלם סיומה.

ברך: ברכת המזון על כוס יין - המשמח לב אדם ואנשים בקרב קדושים בקליל החג בארבעה כוסות יין שבו הדעת - בפנימיות השמחה מתרוממים.

הלל: תקנוה לאמרה בחג הפלול מכל הנסים - מראשית הבריאה עד הגאולה כמו שגבר עלינו חסדו, פן יוסף עמנו-גאולה שאין אחריה גלות ותנוה.

הלל: באמירת הלל בקול גדול ובאהבת ה' - ניצולים מאויבים ומשטינים כלל התשבות בו - בדברי חכמינו ש'תללו-יה' גדול מכלל מזמורי תהלים.

נרצה: בני ישראל עם קדוש התחילו הסדר ב"קדש" כוס יין - המשכת הברכה ומס'מים ב"נרצה" - רמז, להארת הרצון שגאולה, הארת גאולה העתידה.

נרצה: גאולת הפלל והפרט שהאירה משמי מרמים בקליל שפורים צעד אחר צעד זאת ממשיכים בחלוף הלילה, כשב'ספירת העמר' מתעלים.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה: בינינו נגאלו ובנינו עתידים להגאול במהרה אלצהו ומשיח בו מתגלים, שגאמר: 'אתא שומר', להחיש התנוצצות הגאולה.

סיפורים מאירים

סיפורי מועדים במושגת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"את פתח לו" (הגדה של פסח)

לא להימנע מלשוחח!

לרב העיר ברסלב רבי אהרן זצ"ל, היה מחותן בשם רבי משה הענייני. מחותנו זה היה עשיר גדול בעמיו, ביתו היה פתוח לרווחה להכנסת אורחים ביד רחבה ומלאה.

כשהזמנו אורחים לביתו, לא היה פותח עמם בשיחה כלל, אלא אם האורח החל לדבר.

הזדמן פעם בביתו אורח מכובד, שהיה ניכר בו שהוא בר-אוריון, תלמיד חכם, וגם חסיד בהנהגותיו, והפעם, אבה רבי משה לשוחח עם ארחו בדברי תורה ועבודת ה', אך דחה את שיחתו - מ'סעודת ליל שבת', ל'סעודת היום של שבת קודש'.

אך גם בסעודת היום, לא שוחח עם אורחו הדגול, ונמלך בדעתו, שישוחח עמו ב'סעודה שלישית', וכך נדחה שיחתו מסעודה שלישית למלוה מלכה. אך בסעודה זו כבר לא הופיע האורח...

לאחר זמן, כשנסע רבי מרדכי לרבינו הק', סיפר לו על האורח שהיה לו בביתו, ושעו היה רצונו לשוחח עמו, אולם לבסוף לא נאותה לו השעה לכך.

כשסיים שיחתו, נענה אליו רבינו: "אם נהגת לדבר עם שאר האורחים, היו מזכים אותך מהשמים גם לשוחח עם האורח הנעלה שהתאכסן בביתך, אך מאחר ואינך משוחח עם כולם, לא הניחו לך גם לשוחח עמו..."

"והגדת לבנך" (הגדה של פסח)

והגדת לבנך של רבי שמואל שפירא!

ביום 'שביעי של פסח' - יחול יום היא"צ של החסיד הנלבב רבי שמואל שפירא זצ"ל.

על אף עבודותיו הנשגבות, לא שבק מלהשקיע בחינוך ילדיו, להחזיר בהם תורה ויראה, חסידות ויראת שמים.

במיוחד הייתה השקעתו המרובה 'בליל הסדר'. בהרבה דיבורים, זמן ומחשבה הרבה לספר "סיפורי יציאת מצרים" לילדיו, בהמחשה חייה, בשילוב הארה מיוחדת של עבודת ה'.

בנעימות מיוחדת ובאש יוקד קודש - אמר יחדיו עמם את 'הגדה של פסח' בקול ובנעימה. עבודת ליל הסדר נחרטה היטב בליבם - וכפי שהעידו ברבות השנים - על המתיקות והעריבות המיוחדת באמירת ההגדה, ושמיית הסיפורים מאביהם הגדול.

אך לא רק בפסח, אל כל השנה כולה, שם לב ודגש מיוחד בעבודת הקודש של חינוך ילדיו.

היה זה כל אימת שהיה רואה אחד מבניו שאינו שומר על זמנו ומבטלו לריק, היה מעוררו ומחזקו עם הערה בצידה: 'מתפלל אני, איך אפשר שלא ללמוד!!' "הרי אביי מחכה לך! רבא מחכה לך!"

ולא פעם היה מוסיף בדברים היוצאים מן הלב: פעם לפחות היו מתביישים שלא ללמוד בבית הכנסת, זה היה בושה לשבת ולשוחח בבית הכנסת ולדבר...

גם מבנותיו היה מבקש, ומפציר בחן ענותנותו שילמדו קטע מספר 'קב הישר', ויאמרו 'מזמור תהילים' בכל יום. רק קטע אחד ב'קב הישר'... רק 'קפיטל תהילים אחד'... ולדברון היה עושה עמם לפעמים מבצע: עבור חמשה מזמורי תהילים קיבלו - חמש אגורות...

עיקר הדגש שאבינו התמקד בו ודרש מאתנו - מחדדים בניו, לא היה בעניין העבודות הנעלות והנשגבות שדרש ונבע מעצמו. אלא יהדות פשוטה, הקפידה על קלה כחמורה, כל הלכה, כל סעיף קטן בשו"ע, כל מנהג וכל תג, זאת חידד באזנונו שוב ושוב.

ומסיפים בנשימה אחת; שהעיקר מה שקיבלו הימנו זהו הדוגמא החייה, הנהגותו ועבודותיו בקודש של אבינו - שהייתה אמירה שהחזיר בנו הרבה יראת שמים ועבודת ה'.

להודות ולשבח

מן הנאר ההוא ישידי הנודים

ל'דלים וקרים! הנה נכנסים אנו לימי הפסח הקדושים. חג שעם ישראל נהיה לעם. חג שנהגנו בני חורין משעבדו של פרעה.

בסיום סיפורי יציאת מצרים ב'הגדה של פסח' אנו משמיעים הודאה מיוחדת הנאמרת ב'רצון רב, נקד אנו אומרים: "לפיכך אנחנו חובים להודות להלל לשבח... למי שעשה לאבותינו ולנו כל הנסים האלו". פן, אנו לא שוכחים להודות בפה מלא, בגלגלה גדול ונגעלה זה להקדוש ברוך הוא על הטוב לאחר שספרנו וקראנו והגדה על כל הנסים הגדולים שעשה לנו.

הנה זה רבי יצחק, בנו של רבי נתן מברסלב, חלה פעם במחלה קשה, התפלל לפני השם, ונקד אמר בתפלתו: רבונו של עולם: להבטיחך שאם אבריא - אהנה תמיד יהודי קשר ומשלים, זאת קשה לי. אבל אשפדל בעזרת השם, שאם אבריא, לא אשכח להודות לך על זה... והקריא!

זאת אנו יכולים, וזאת אנו צריכים: להודות להשם על כל הטובות - של כל פד הרבה דברים טובים, שמעניק לנו השם, לקבל על עצמנו יותר להודות ולהלל על כל הטובות.

מפסח נלמד ונקבל, להודות, להלל ולשבח לאבינו שבשמים. מכל הלב נודה לו. ויכשנתרגל להודות - יתן לנו בעזרת השם הרבה טובה וחסד.

זווית ראיה <<

"ב'קרבן פסח', הפליא השי"ת חסדו... ופסה על כל המדרגות, והשפיע אור גדול ונורא מאד, אף-על-פי שלא היו כדאיים, ובשביל זה נקרא הקרבן בשם פסח, על שם שפסה ה' " (ליקוטי הלכות)

בהארת ימי חג הפסח נידבק במידותיו: לדלו... לפסוה... ולהתרומם!

